

O ROSYJSKO-POLSKIM SŁOWNIKU DLA TŁUMACZY “SAMORZĄD TERYTORIALNY”

Dr Zofia Kozłowska, rusycystka, jest adiunktem w Instytucie Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego. Specjalizuje się w leksykografii i terminologii z zakresu transformacji prawno-ustrojowej.

Każdy tłumacz, który korzystał z jakiegokolwiek dwujęzycznego słownika specjalistycznego, miał okazję przekonać się, jakie braki posiada taki słownik. Słownik, do którego przecież tłumacz sięga wtedy, gdy nie zna odpowiednika danego terminu, albo gdy nie jest go pewien, albo gdy nie jest pewien, który ze znanych mu odpowiedników (terminów) jest właściwy. Dwujęzyczny słownik specjalistyczny zwykle odpowiedzi nie daje (w pierwszym przypadku), wątpliwości nie rozwiewa (w drugim przypadku). Podaje bowiem najczęściej obok siebie (jeden po drugim) dwa (lub więcej) odpowiedniki.

Tłumacz zmuszony jest więc do dalszych poszukiwań. Najpierw musi dokładnie wyjaśnić znaczenie terminu, czyli zbadać, jakie pojęcie mu odpowiada, jaki “fragment rzeczywistości” pokrywa (nazywa) w języku oryginału dany termin. Następnie musi sprawdzić znaczenia odpowiedników w języku przekładu i dopiero wtedy może zdecydować, który odpowiednik jest właściwy, który należy wybrać. Dobrze jest, gdy tłumacz ma do dyspozycji pomoce (specjalistyczne słowniki jednojęzyczne czy inne źródła). Gorzej, gdy ma do czynienia z dziedziną nową, albo rzeczywistością nową, jak w przypadku kwestii prawnoustrojowych w krajach Europy Środkowej i Wschodniej.

Jeśli chodzi o interesujące autorkę obszary języka polskiego i rosyjskiego, to sytuacja jest niezwykle trudna również dlatego, że systemy prawnoustrojowe są jeszcze nieustabilizowane. Tak np. konstytucja RP została uchwalona 2.04.1997, przyjęta w referendum 25.05.1997, weszła w życie trzy miesiące później; ustawa o nowym podziale administracyjnym i samorządzie trzystopniowym dopiero jest w Sejmie. Do tego należy dodać fakt, że oba języki dopiero tworzą subjęzyki tej dziedziny. Początkowo w języku rosyjskim obserwowano np. tendencję do negacji, odrzucania terminów, wyrażen języka dotychczasowego. Obecnie nie odrzuca się, nie neguje przeszłości tak ostro w sensie językowym i zaczyna się używać z powrotem używanych kiedyś wyrazów, wyrażen, terminów, które częściowo mają już inne znaczenie. Zmieniły się nazwy, zamiast przymiotnika *państwowy* mamy przymiotnik *publiczny*, zamiast *центральные и местные органы власти* - *центральные и региональные (центральный и региональный управленческий аппарат)* itd.

Sytuacja tłumacza z języka rosyjskiego na język polski i odwrotnie jest bardzo trudna również z tego powodu, że dawniej realia prawnoustrojowe, rozwiązania prawne były prawie identyczne nie tylko na obszarze PRL i ZSRR, ale całego bloku państw socjalistycznych. Nauczanie terminologii prawnoustrojowej polegało właściwie tylko na nauczaniu strony językowej (poza federacyjną strukturą państwa). Dziś trzeba uczyć wiedzy o obu rzeczywistościach, pokazywać różnice, np. samorząd terytorialny, ustrój prezydencki w Rosji, republika parlamentarno-prezydencka w Polsce.

W dalszej części niniejszego wystąpienia przedstawione zostaną pokrótce założenia słownika dla tłumaczy, słownika-tezaurusu terminologii z dziedziny samorządu terytorialnego, jako tej, w której dokonało się i dokonuje najwięcej zmian, a więc w jakimś sensie najtrudniejszej.

Opracowywany słownik jest fragmentem szeroko zakrojonych badań nad rosyjską i polską leksyką prawnoustrojową¹. Przygotowywana część rosyjsko-polska jest pomyślana przede wszystkim dla czytelnika-tłumacza (z języka rosyjskiego na język polski). Może też być wykorzystywany przy tłumaczeniu tekstów polskich na język rosyjski, ponieważ będzie zawierał indeks polskich odpowiedników z numerami haseł rosyjskich, w których występuje jako odpowiednik. Ma on jednocześnie ułatwić posługiwanie się terminami (i wyrażeniami) rosyjskimi z dziedziny samorządu terytorialnego, ponieważ podaje terminy i połączenia wyrazowe w kontekstach pochodzących z autentycznych tekstów rosyjskich.

Słownik stanowi próbę połączenia słownika z podręcznikiem. Określa miejsce terminu w systemie pojęciowym, co jest bardzo istotne przy poszukiwaniu odpowiedników. W związku z tym, że zawiera indeks polski umożliwia znalezienie odpowiedników dla terminów polskich (oczywiście nie wszystkich).

Słownik ma być pomocą dla tłumaczy przy szukaniu odpowiedników najlepszych w danym kontekście, a nie autorytatywnym zbiorem odpowiedników, ma uzupełniać jakby słowniki terminologiczne rosyjsko-polskie (*Słownik handlowy* (1995 i 1996), *Słownik ekonomiczny* (1977 i 1984)), czy *Słownik prawniczy* (1960 i 1986), dając, po pierwsze, konteksty użycia i, po drugie, połączenia wyrazowe tak ważne przy tłumaczeniu na język obcy. Pomyślany jest też oczywiście dla studentów jako pomoc do zajęć z przedmiotu *Ćwiczenia specjalistyczne (Język tekstów prawnoustrojowych)*, stanowiąc przykład metody poszukiwania odpowiedników terminologicznychⁱⁱ.

Słownik będzie poza indeksem polskim zawierał na końcu spis aktów prawnych rosyjskich i polskich dotyczących samorządu terytorialnego, wykaz źródeł, ew. schematy siatek pojęć (systemów terminologicznych).

Słownik dla tłumacza powinien zawierać pewną ilość wiedzy o rzeczywistości, która pomoże nie tylko znaleźć odpowiednik, uzasadnić proponowany odpowiednik, ale też pomoże zdecydować, czy w tekście przekładu nie należy umieścić komentarza pokazującego różnice, z których może nie zdawać sobie sprawy czytelnik przekładu. Wiedza konieczna do zrozumienia znaczenia terminu (zidentyfikowania go z odpowiednim pojęciem), odnalezienia jego miejsca w systemie terminologicznym (w siatce pojęć) znajduje się albo w definicji, albo w kontekście, w którym występuje termin, albo w kontekście połączeń wyrazowych, albo została wyodrębniona nawiasami kwadratowymi [...].

Słownik będzie zawierać terminy rzeczownikowe lub przymiotnikowo-rzeczownikowe. Znajdzie się w nim również - w postaci oddzielnych list - pewna ilość czasowników, przymiotników i wyrażen przyimkowych bardzo często występujących w tekstach z tej dziedzinyⁱⁱⁱ. Bardzo trudny był dobór terminów, ustalenie tego, co jest terminem, a co nie, np. *объединение муниципальных образований, объем полномочий, механизм местного самоуправления, принципы местного самоуправления*; co jest hasłem a co nie, np.: *исполнение решений (неисполнение, ненадлежащее исполнение)*^{iv}.

Kwestię ustalenia zakresu terminu (zakresu pojęcia nazywanego przez termin) komplikuje istnienie wielu teorii samorządu terytorialnego i koncepcji organizacji władzy w terenie oraz różnorodność systemów władzy samorządowej, poglądów na rolę samorządów, wielość rozwiązań prawnych, a w przypadku Rosji jeszcze wielka dowolność lokalna. Rosyjska ustawa o samorządzie prawie wszystkie kwestie organizacji (organów) samorządu odsyła do statutu jednostki samorządowej. Poza tym dla niektórych podmiotów RF przyjęto rozwiązania szczególne, jak np. dla Moskwy i Sankt Petersburga, w których mimo zapisu konstytucyjnego o rozdzieleniu organów państwowych (władzy wykonawczej) od organów samorządowych organy te są połączone (pełnią jednocześnie obie funkcje). Pozwala na to m. in. fakt, iż mer - organ władzy wykonawczej pochodzi z wyborów powszechnych, a więc jest wybieralny.

Jeśli chodzi o zakres tematyczny, to w słowniku znalazły się też ściśle związane z samorządem terytorialnym terminy dotyczące podziału administracyjnego państwa oraz organizacji administracji publicznej (jednostki podziału terytorialnego administracyjnego kraju, organy władzy wykonawczej, organizacja władzy, akty ustawodawcze, prawne, normatywne itd.).

Celem autorki było uchwycenie i przedstawienie wszystkich terminów tworzących system terminologiczny samorządu terytorialnego (na powierzchni) oraz siatkę pojęć (w głębi), leżącą u podstaw tego systemu^v.

Jeśli chodzi o korpus tekstów udało się zdobyć bardzo dużą ilość materiałów rosyjskich - książek, aktów prawnych itd. (mało niestety prasowych, mówiących o konkretach).

Pomocą poza materiałami rosyjskimi były *Indeks terminów* zawarty w książce *Samorząd terytorialny* (wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 1995) oraz opracowane na ich podstawie przez autorkę schematy pojęciowe.

Zeszyt próbny przygotowywany w dużej mierze z myślą o studentach będzie graficznie rozwiązany w następujący sposób - po lewej stronie (w lewej kolumnie) - tekst rosyjski (oryginalny), po prawej - tekst polski (przekład), por.:

префект (и супрефект)

↑ административный округ

“Префекты административных округов - должностные лица городской администрации, осуществляющие в пределах своих полномочий исполнительно-распорядительную, координирующую и контролирующую деятельность на территориях соответствующих округов” (МС:92)

prefekt (i suprefekt)

↑ округ administracyjny

“Prefekci округов административных - osoby urzędowe administracji miejskiej, pełniące w ramach swoich kompetencji funkcje wykonawcze, koordynujące i kontrolne na terytorium odpowiednich округов”

W części lewej - rosyjskiej występują tylko i wyłącznie hasła pochodzące z autentycznych tekstów rosyjskich (konstytucji, aktów prawnych, encyklopedii, podręczników akademickich i szkolnych, opracowań naukowych, z prasy codziennej). Wszędzie podano źródło.

W części prawej - polskiej znajdują się odpowiedniki polskie wyrazów hasłowych i połączeń wyrazowych, w których one występują, oraz przetłumaczone przez autorkę definicje i konteksty użycia z rosyjskiej części hasła.

Słownik ma układ alfabetyczny. Hasło poprzedzone jest cyfrą umożliwiającą odnalezienie rosyjskiego odpowiednika terminu polskiego umieszczonego w indeksie polskim. Hasło rzeczownikowo-przymiotnikowe występuje pod przymiotnikiem. Pod rzeczownikiem znajduje się odsyłacz - *см.*, np.: *архив, см. муниципальный архив; год, см. отчетный год, финансовый год.*

Każdy artykuł hasłowy będzie się składać z co najmniej czterech stref:

I. Wyraz hasłowy

Stanowią go rzeczownik lub przymiotnik i rzeczownik (rzadziej bardziej rozbudowane wyrażenie) bez żadnych kwalifikatorów. Słownik przeznaczony jest dla czytelników znających język i potrafiących odtworzyć podstawowe formy, ustalić rodzaj (w ostateczności z pomocą słownika jednojęzycznego).

II. Świat wyrazu (Urbanek 1994)

Obejmuje on następujące relacje: nadrzędność, podrzędność, synonimia, asocjacja. Wszystkie terminy korelaty wyróżnione będą kursywą, ponieważ każdy występuje w słowniku w postaci odrębnego hasła.

a) hiperonimy (↑)

W przypadku pojęć oznaczających pojęcia gatunkowe podany będzie termin rodzajowy, czyli nadrzędny - hiperonim, np.:

местное самоуправление↑ *самоуправление;***непосредственная (прямая) демократия**↑ *демократия.***b) hiponimy (↓)**

W przypadku pojęć oznaczających rodzaj podany będzie termin oznaczający gatunek, czyli podrzędny - hiponim, np.:

органы местного самоуправления↓ *представительные органы местного самоуправления*↓ *исполнительные органы местного самоуправления;***демократия**

↓ *непосредственная (прямая)*

↓ *посредственная (представительная) демократия;*

c) synonimy (=), np.:

Право местного самоуправления

= *муниципальное право*

= *право муниципального управления*

собрание граждан

= *сход граждан*

административно-территориальное устройство

= *территориальное устройство,*

ведение

= *компетенция*

d) asocjaty - terminy zawierające wyraz hasłowy (≠) (zob. dalej) oraz terminy występujące lub mogące występować obok siebie, np.:

контроль (*и надзор*),

сборы (*и налоги*),

материальные средства (*и финансовые*),

ассоциации муниципальных образований (*и союзы*),

пункт статьи закона (*и часть*),

дотации (*и субвенции*),

муниципальный район (*и супрефект*),

административный округ (*и префект*),

органы государственной власти (*и органы местного самоуправления*)^{vi},

федеральные законы (*и законы субъектов*)

Niekiedy będą to antonimy, np.:

доходы (*и расходы*),

назначенный глава администрации (*и выборный*),

общая компетенция (*и собственная*),

муниципальный служащий (*и государственный*),

совместная компетенция (*и исключительная*)

Relacje te są ważne, ponieważ pozwalają umieścić termin w systemie, co ułatwia znalezienie odpowiednika członu relacji.

III. Definicja lub kontekst

W większości haseł podana będzie definicja - cytat z podaniem źródła. Czasami definicji będzie więcej (gdy są one różne albo gdy termin używany jest w kilku znaczeniach, na oznaczenie kilku pojęć). W kilku przypadkach, gdy dostępne słowniki nie odnotowują jeszcze danego hasła (terminu) podana będzie definicja autorki w komentarzu. Tam, gdzie definicji nie udało się znaleźć, podany jest tylko kontekst użycia. Niektóre hasła nie wymagają definicji.

IV. Informacja encyklopedyczna (fakultatywnie)

W niektórych przypadkach konieczne jest podanie jakichś dodatkowych informacji, np. że istnieje jeden obwód autonomiczny (Żydowski Obwód Autonomiczny).

V. Połączenia wyrazowe wraz z kontekstem użycia

Zaletą słownika są obszerne konteksty. Słownik pokazuje terminy w kontekście, daje połączenia wyrazowe.

Połączenia te ułożone będą wg następującej kolejności: termin z przymiotnikiem, z rzeczownikiem bez przyimka, z wyrażeniem przyimkowym, z czasownikiem i inne, w każdej podgrupie wg alfabety.

A oto przykład artykułu hasłowego:

муниципальное образование

↑ *местное самоуправление*
≠ *ассоциации м-ых о-ий*

≠ *глава м. о.*
≠ *союзы м-ых о-ий*

≠ *территория м. о.*

≠ *устав м. о.*

“городское, сельское поселение, несколько поселений, объединенных общей территорией, часть поселения, иная населенная территория, предусмотренная настоящим Федеральным законом, в пределах которых осуществляется местное самоуправление, имеются муниципальная собственность, местный бюджет и выборные органы местного самоуправления” (Ф395: ст. 1;

внутригородское м. о.

население м. о.

образование м. о.

объединение м. о.
преобразование м. о.

упразднение м. о.

jednostka samorządu terytorialnego [w Polsce - gmina]

↑ samorząd terytorialny
≠ [w Polsce - stowarzyszenia gmin]
≠ szef jednostki sam. ter.
≠ [w Polsce - związki komunalne]
≠ terytorium jednostki sam. ter.
≠ statut jednostki sam. ter.

“jest to miasto, wieś lub kilka wsi, znajdujących się blisko siebie, część wsi, inny teren zaludniony, określone w ustawie federalnej, w granicach których istnieje samorząd lokalny, mienie komunalne, budżet oraz wybieralne organy przedstawicielskie samorządu terytorialnego”;

jednostka samorządu terytorialnego w obrębie miasta

mieszkańcy, ludność jednostki s. t.
[w Polsce - “tworzenie gmin”]
[w Polsce - “łączenie gmin”]
przekształcanie jednostek sam. ter.
[w Polsce - “znoszenie gmin”]

Proponowane tłumaczenia haseł i kontekstów rosyjskich nie są ostateczne, ani optymalne, są jedynie próbą poszukiwania odpowiedników. Żeby ustalić odpowiednik trzeba zrozumieć, co oznacza termin rosyjski, jaki fragment rzeczywistości, jakie pojęcie obejmuje, jaki jest zakres odpowiadającego mu (nazywanego przez niego) pojęcia. Żeby ustalić odpowiednik rosyjski trzeba znać wszystkie znaczenia proponowanego odpowiednika.

Trudności ustalenia odpowiedników wynikają nie tylko z tego, że władza lokalna jest różnie zorganizowana w różnych krajach, że w nauce prawa istnieją różne teorie, ale też z tego, że na terenie Federacji Rosyjskiej ustawa daje duże możliwości dowolnego traktowania tej kwestii oraz z tego, że nowe zasady samorządu terytorialnego wchodzą z trudem i w wielu podmiotach (regionach) są ignorowane. 17.04.1996 w Udmurtii ustawa w istocie zlikwidowała samorząd w miastach i rejonach, zastąpiła go centralnym zarządzaniem państwowym (PMU:19).

Ustawa z 1995 (Ф395) pozostawia w gestii jednostki samorządu ustalenie nazw organów samorządu (art. 17). Podaje tylko na początku następujące podstawowe pojęcia: *муниципальное образование, вопросы местного значения, местный референдум, органы местного самоуправления, представительный орган местного самоуправления, должностное лицо местного самоуправления, выборное должностное лицо местного самоуправления, муниципальная собственность, местные налоги и сборы, муниципальная служба.*

W słowniku w niektórych przypadkach podajemy dwa odpowiedniki w zależności od tego, czy dotyczą realium rosyjskiego czy polskiego, np.: **муниципальное образование** - *jednostka samorządu terytorialnego* - w Rosji, a w Polsce - *gmina*. Tłumacz ma więc do wyboru w zależności od np. kręgu odbiorców tekstu dwa odpowiedniki, z których jeden jest tłumaczeniem, a drugi analogiem^{vii} (ten ostatni podajemy w nawiasach kwadratowych [...] z informacją “w Polsce” - ...). Z podobną sytuacją mamy do czynienia przy tłumaczeniu z języka polskiego na język rosyjski, por. *rada miejska* - *городской совет* (w Polsce) i *городское собрание* (ew. *городская дума, муниципальное собрание, муниципальный совет, муниципальный комитет*) (w Rosji).

Jeśli chodzi o dobór odpowiedników, to kwestie te mogłyby stanowić temat odrębnego wystąpienia. Tu wymienię tylko kilka terminów, dla których jeszcze nie znalazłam odpowiedników. Przyczyną tego jest oczywiście w jakimś stopniu niedostateczna znajomość realiów rosyjskich, ale też brak precyzyjnych określeń w praktyce rosyjskiej - *муниципалитет* to wg БЭС - wybieralny organ w systemie samorządu terytorialnego a wg innych źródeł (СОЦ) ogólnie władze miejskie na Zachodzie. *Urząd gminy* to chyba *администрация гмины (городская администрация)*, choć w Moskwie ten termin oznacza chyba bardziej ‘zarząd’ (*администрация района состоит из заместителей главы Управы и руководителей структурных подразделений администрации - ЗГМ*), a *zarząd gminy* to chyba *управа*, por. hist. *губернское земство: земское собрание и земская управа* (МС:14), choć *районная управа* to obecnie w Moskwie nazwa ogólniejsza (*Районная управа состоит из районного собрания и администрации района* - składa się z rady i ?urzędu); *советник* (członek rady? rejonu w Moskwie) to chyba *radny*, ale istnieje też wyraz *депутowany* będący odpowiednikiem rosyjskiego wyrazu *депутат*, używanego w odniesieniu do członka Moskiewskiej Dumy Miejskiej.

Pozostaje wyrazić nadzieję, że tłumaczom - w wypadku rozwijającego się dopiero samorządu terytorialnego w krajach Europy Środkowej i Wschodniej - “pomoże czas” i że doskonalenie systemów (np. szykowane zmiany w ustawie o samorządzie terytorialnym w Polsce) znajdzie swe odbicie w języku a praktyka wpłynie na rozwiązania terminologiczne, na doprecyzowanie terminów, co pozwoli na ustalenie odpowiedników w innych językach.

Tekst wystąpienia na VII Warsztatach przekładu Prawniczego, Ekonomicznego i Sądowego w Warszawie w kwietniu 1998 r.

Bibliografia

- Kielar 1991: B. Kielar, *O tłumaczeniu tekstów prawniczych w: Polskie forum przekładu prawniczego 1991*, red. M. Gizmajer, Warszawa: Tepis 1991, 10-19.
- Samorząd terytorialny: Samorząd terytorialny. Teksty jednolite z indeksem rzeczowym*, wprowadzenie M. Kulesza, Warszawa: Wydawnictwo C. H. Beck 1995.
- Słownik ekonomiczny 1977: Słownik ekonomiczny polsko-rosyjski*, red. M. N. Osmowa, Warszawa: PWE, Moskwa "Russkij Jazyk".
- Słownik ekonomiczny 1984: Słownik ekonomiczny rosyjsko-polski*, red. T. Rydzewska, T. Krywol, Warszawa: PWE, Moskwa "Russkij Jazyk" 1984.
- Słownik handlowy 1995: Jochym-Kuszlukowa L., Kossakowska E., Stawarz S., Polsko-rosyjski słownik handlowy*, Warszawa-Kraków: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Słownik handlowy 1996: Jochym-Kuszlukowa L., Kossakowska E., Rosyjsko-polski słownik handlowy*, Warszawa-Kraków: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Słownik prawniczy 1960: rosyjsko-polski słownik prawniczy*, Warszawa: Wydawnictwo Prawnicze.
- Słownik prawniczy 1986: Słownik prawniczy polsko-rosyjski*, red. J. Wiktorow, Wrocław: Ossolineum.
- Urbanek 1994: *Słownik przekładowy w świetle teorii leksykograficznej*, "Przegląd Rusycystyczny" nr 3-4, 235-243.
- БЭС: *Большой Энциклопедический словарь*, ред. А. М. Прохоров, изд. 2, Москва: Научное издательство "Большая Российская Энциклопедия" 1997.
- МС: В. Ясунас, *Местное самоуправление*, Москва: "Ось-89", 1997.
- ПМУ: Таболин В.В., *Право муниципального управления*, Москва: "Элит" 1997.
- СОЦ: Тадевосян Э.В., *Словарь-справочник по социологии и политологии*, Москва: Изд-тво "Знание" 1996.
- ЗГМ: *Законы города Москвы 1994-1996*, ред. А.В. Петров, Москва: Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ 1997.
- ФЗ95: *Федеральный закон "Об общих принципах организации местного самоуправления в Российской Федерации"* от 12 августа 1995.

PRZYPISY

ⁱ Na razie przygotowywany jest zeszyt próbny rosyjsko-polski.

ⁱⁱ Część druga słownika (polsko-rosyjska) opierać się będzie również na terminach i wyrażeniach znalezionych w źródłach, czyli na jak gdyby ustalonych odpowiednikach. Problemem pozostaje kwestia wykorzystania odpowiedników okazjonalnych użytych w tłumaczeniach proponowanych przez autorkę w omawianym słowniku rosyjsko-polskim.

ⁱⁱⁱ Ustalenie wstępne - termin to nazwa pojęcia. Pojęcia powinny tworzyć systemy pojęciowe, a terminy - systemy terminologiczne.

^{iv} Zasadniczo wyraz hasłowy występuje w mianowniku l. poj. Czasami trudno było zdecydować, czy hasło powinno wystąpić w mianowniku l. poj. czy mnogiej, np. zbitki - *налоги и сборы, автономные округа* (ale *автономная область*, ponieważ w tej drugiej jest często albo najczęściej używane. W takich przypadkach na ogół podawano je w liczbie mnogiej.

^v Interesują nas terminy tylko w znaczeniu, jakie mają w systemie terminologicznym samorządu terytorialnego, np. *выборы, префект*.

^{vi} Podstawą ustalenia relacji synonimii, antonimii, asocjacji są użycia odpowiednich terminów w tekstach. Autorka nie bierze odpowiedzialności za ich poprawność, prawidłowość.

^{vii} **Por. też** nazwy organów polskich: *marszałek Sejmu* i *marszałek Senatu* to po rosyjsku - *маршал Сейма* i *маршал Сената*, mimo iż analogiczne funkcje w parlamencie rosyjskim nazywają się *председатель Государственной Думы* i *председатель Совета Федерации*. W języku polskim mamy *przewodniczący Dumy* i *przeodniczący Rady Federacji* a nie - *marszałek Dumy* i *marszałek Rady Federacji*).